బ్రహ్మానందశర్మగారు గుంటూరుకు బదలీ అయివచ్చి రెండు నెలలన్నా కాకమునుపే అందరి ఆదరాభిమానాలు చూరగొన్నారంటే ఆశ్చర్యమేముంది. వారు సామాన్యులా మరి!

బ్రహ్మానందశర్మగారు ఆరోజునే హెడ్‌క్లార్క్‌గా ప్రమోషనుమీద గుంటూరు పి. డబ్ల్యు. డి. ఆఫీసులోవచ్చి చేరారు. గడియారం అప్పుడే పది గంటలు కొట్టుతున్నది. అప్పటికే పాతకాలపు గుమాస్తాలు నలుగురైదుగురు వచ్చి పరామర్శ చేశారు. కుర్రకారు గుమాస్తాలు ఒక్కొరొక్కరు రావటం ప్రారంభించారు. వస్తూ వస్తూ హెడ్‌క్లార్క్ కుర్చీలో కూర్చున్న శర్మగారిని ఆపాదమస్తకం చూచి "ఓహో! ఈయనే కాబోలు యికమీదట మన ప్రాణాలు తీయబోయే యముడు" అని మనస్సులో అనుకుంటూ తమ తమ కుర్చీలలో కెళ్ళి కూర్చుంటున్నారు.

గడియారం పదిన్నర గంట కొట్టింది. అప్పటి వరకూ మిగిలినవారితో తనకేమీ సంబంధము లేనట్లు కూర్చునివున్న బ్రహ్మానందంగారు అందరూ రావటం పూర్తి అయిందా అన్నట్లు ఆఫీసు కొలంతా కలియచూసి దగ్గరగాఉన్న ఒక పాతి కేళ్ళ గుమాస్తానుచూచి

"అబ్బాయ్! నీ పేరేమిటి నాయనా!" అని అడిగారు.

"నాపేరు గోపాలరావండి" అని పైకి వినయముతగా చెప్పినా మనస్సులో మాత్రం "ఈయన వస్తూ రావటంతోటే "నువ్వు" అని ఏకవచన ప్రయోగం మొదలుపెట్టాడు. కాయంకాలమయ్యే లోపల "ఏరా" అని- పిలవడు గదా" అని అనుకోసాగాడు.

"మన ఆఫీసు ఫ్యూనుపేరు "సుబ్బయ్య" అని చెప్పినట్లు జ్ఞాపకం. ఎక్కడా కనుపించడేం!"

"అవును. సుబ్బయ్యేనండి! ఏదైనా పనువ్నదా! పిలవమంటారా!"

"ఆ! ఏమీ అనుకోకపోతే ఒకసారి పిలుస్తావ్ బాబూ, ఏంలేదూ! ఈ పూటనే యిక్కడికి క్రొత్తగా వచ్చాను గాబట్టి ఇంజనీరుగారు వచ్చేలోపల అందరం కాఫీలుత్రాగి ఒకర్నొకరం పరిచయంచేసికొందాం" అని చిరునవ్వు నవ్వుతూ సుబ్బయ్యను పిలువబోతున్న గోపాలరావును ఉద్దేశించి అన్నాడు.

శేషగిరిరావు

ఫైల్సులో మునిగివున్న గుమాస్తాల తలలన్నీ ఒక్కసారే శర్మగారివైపు క్షణ మాత్రం తిరిగినయ్. గోపాలరావు సుబ్బయ్యను పిలిచివచ్చి తన కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. ప్యూన్ సుబ్బయ్య రావడంచూసి బ్రహ్మానందంగారు అడిగారు.

"చూడు సుబ్బయ్యా! నువ్వువెళ్ళి దగ్గర్లో వున్న హోటళ్ళలో ఎక్కడ కాఫీ బాగుంటుందో అక్కడ—ఆ! మన ఆఫీసులో ఎంతమంది వున్నారు"

"పన్నాలుగు మంది గుమాస్తా లున్నారండీ"

"ప్యూన్సుతో సహా ఎంతమంది"

"పద్దెనిమిదిమందండీ"

"అయితే ఫస్టుక్లాసయిన కాఫీలు పద్దెనిమిది తీసికొని రమ్మనమని చెప్పు. ఇదిగో యీ పది రూపాయలనోటు తీసికెళ్ళు.

ఎన్నడూ అడిగినా అణా అయినా పుట్టనివ్వని వాళ్ళు గుమాస్తాల సమూహంలో యిరవై సంవత్సరములు గడిపిన సుబ్బయ్యకు బ్రహ్మానందంగారు వింతగా కన్పించారు. ఇది నిజమా! వేళాకోళమా అన్న సందేహంతో పదిరూపాయల నోటు తీసుకునేందుకు సుబ్బయ్య చెయ్యి అయినా జాపలేదు.

(౪౮ వ పేజీ చూడండి)

ఈ సంభాషణ వింటున్న గుమాస్తాలందరికీ "ఈ క్రొత్త హెడ్‌క్లార్కుగారికి పిచ్చిపట్టినట్టున్నది అనిపించింది. అందరి ముఖాలలో ఆశ్చర్యం స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నది. వీరిలో గోపాలరావు త్వరగా తేరుకొని "సుబ్బయ్యా! వారి దగ్గర డబ్బు తీసికోవద్దు. క్రొత్తగా వచ్చిన వాళ్ళకు మనం కాఫీ యిప్పించాలిగాని, ఆయన మన కిప్పించటం ఏమిటి. ఇదిగో! దీన్ని పట్టుకెళ్ళి కాఫీలు తీసికొనిరా!" అంటూ గోపాలరావు పర్సుతీసి అయిదు రూపాయల నోటును సుబ్బయ్యకు అందివ్వబోయినాడు.

"గోపాలరావు! నువ్వు కుర్రవాడివి. యింకా ఫస్టు తారీఖు పది హేనురోజులుంది. ఎన్నెన్ని మంచి సినిమాలు వస్తయ్యో! ఈ డబ్బు ఒక సినిమాకు పెట్టుకెళ్తుందిగాని దాచిపెట్టు" అని గోపాలరావుతోచెప్పి సుబ్బయ్యనుచూసి "సుబ్బయ్యా! త్వరగా పోయిరా! మళ్ళీ యింజనీరుగారు వస్తే వీలు పడదు" అని పది రూపాయల నోటును సుబ్బయ్య చేతిలో కుక్కాడు.

* * *

లంచ్ బ్రేక్‌లో గుమాస్తాల చెట్టుక్రింద సమావేశము ఆఫీసు దైనందిన కార్యక్రమాలలో ఒకటి. ఆనాటి సమావేశంలో జరిగిన చర్చ క్రొత్త హెడ్ గుమాస్తా గారిని గురించే. ఆయన ఎంత మర్యాదగా, ఆప్యాయతగా మాట్లాడేది, ఆయన తన సబార్డినేట్సంటే ఎంత ప్రేమగా ఉంటారు—లేకపోతే కాఫీలు తీసికొచ్చిన హోటలు కుర్రవాడికి 4 అణాలు ఎవరిస్తారు—అంటూ అందరూ ఆయననుగురించి పొగడ్తతో మాట్లాడారు.

సాయంకాలం అయిదు గంటలయింది కాని ఏ గుమాస్తా కూడా ఆఫీసు వదిలివెళ్ళే ప్రయత్నంలోలేడు. అప్పుడే ఆఫీసు ప్రారంభం అయిందన్నట్లుగా అందరూ జాగ్రత్తగా పని చేస్తున్నారు. శర్మగారు మాత్రం తన బల్లపైవున్న ఫైళ్ళన్నింటిని సర్దుకొని వెళ్ళటానికి సిద్ధంగా వున్నారు. యితరులదృష్టి తన వైపు త్రిప్పుకొనేందుకు ప్రయత్నిస్తూ, ఒక పర్యాయము దగ్గారు. అప్పటికి ఏ తలా ఫైల్సులోనుంచి బయట పడలేదు యింక తప్పదు అనుకొని "అబ్బాయ్! గోపాలరావు! నీకు పెళ్ళి అయిందా" అందరికీ వినపడేలాగున అడిగారు బ్రహ్మానందంగారు.

అనుకోకుండా అకస్మాత్తుగా వచ్చిన ఆ ప్రశ్నకు గోపాలరావు కొంత తడబడిపడ్డాడు. కాని వెంటనే సిగ్గుపడుతూ "యింకా లేదండీ" అన్నాడు.

"అయితే ఖర్మంజాలక ఈ ఆఫీసునే పెళ్ళాడవుగదా! అయిదుగంటలయినా మీలో ఏ ఒక్కరూ కదలరేం! ఆఫీసులోనే ఉండిపోదామని అనుకొంటున్నారా ఏం!" హెచ్చరించారు బ్రహ్మానందంగారు ఈయన ప్రవర్తన మిగిలినవారందరికీ రాను రాను మరీ అగమ్యగోచరంగావుంది. గోపాలరావే కొంచెం సాహసించి "యిప్పటివరకు మాలో ఎవ్వరమూ ఏడు గంటలకు ముందుగా ఏ పరిస్థితులలోను ఆఫీసు విడచిన పాపానపోలేదు. ఏడు గంటలకు బయలుదేరితే ఆరోజు పెందలకడనే బయలుదేరినట్లు" అన్నాడు.

"ఎంచేత!"

బ్రహ్మానందశర్మ

(28 వ పేజీ తరువాయి)

"యింజనీరుగారు క్యాంపులోవున్న మూడు, నాలుగు రోజులు చూచి సంతకాలు పెట్టేటప్పటికి ఏడు గంటలవుతుంది. ఇంజనీరుగారు యింటికి వెళ్ళేటప్పటికి ఏడున్నర అవుతుంది. ఆయన వెళ్ళందే హెడ్‌క్లార్కుగారు బయలుదేరరు. వీళ్ళిద్దరూ వెళ్ళనిదే మేమెవ్వరం బయలుదేరినా పాత హెడ్‌క్లార్కుగారు ఊరుకోలేదు. ఏ సమయంలో ఏ గుమాస్తాతో పనుంటుందోనని, లేకపోతే యిబ్బంది అవుతుందని అందరిని ఉండమనేవారు"

ముగ్గురు ప్రొఫెసర్లు రైల్వే స్టేషనులో ప్లాట్ ఫారం మీద దీర్ఘ సంభాషణలో ఉన్నారు. విజిల్ వినిపించేవరకూ రైలు వచ్చినట్లే తెలియ లేదు వాళ్లకు. గార్డు పచ్చ జెండా ఊపేసు, ముగ్గురూ గబగబా రైలు ఎక్కటానికి పరిగెత్తేరు. ఇద్దరు ఎక్కగలిగేడు. మూడవ ప్రొఫెసరు ఎక్కలేకపోయాడు. ఇది చూచిన ఒక పెద్ద మనిషి "మొత్తంమీద వాళ్లిద్దరైనా ఎక్కగలిగేరులెండి" అన్నాడు. అప్పుడు ప్రొఫెసరు ఆ పెద్ద మనిషితో ..."అవును. కాని వాళ్లు నాకు వీడ్కోలు యివ్వడానికి మాత్రమే స్టేషనుకు వచ్చారు!

ఎమ్. ఎస్. రావు (మద్రాసు)

"అబ్బాయిలూ! నాదగ్గ రపేమీ పనికిరాదు. అయిదుగంటలవరకూ జీతం కరెక్టుగా యిస్తున్నారుగాబట్టి ఒళ్ళు వంచుకుని శ్రద్ధగా పనిచేయండి. అయిదు అయినతరువాత, మరీ అవసరం వచ్చి నేనుగాని, యింజనీరుగాని ఉండమంటేతప్ప మీరందరూ నిరభ్యంతరంగా వెళ్ళవచ్చు. మీరు వ్రాసిన కాగితము లన్నింటిని నేను చెక్ చేసిం తరువాతనేగదా పంపిస్తున్నాను. అవసరమైతే నేనుంటానులే! అర్జంటు కాగితాలు యింజనీరుగారింటికి పంపితే వారు తీరికగా చూచుకొని సంతకాలు పెడ్తారు. వారికీ బాధవుండదు. మనకూ యిబ్బంది కలుగదు. యిప్పుడే చెప్తున్నాను. జ్ఞాపకముంచుకోండి. అయిదింటివరకూ శ్రద్ధగా పనిచేయటం, అయిదు గంటలు కొట్టేసరికి యింటికి బయలుదేరటం.

ఆరోజు యింజనీరుగారు క్యాంపుకువెళ్ళే ప్రయత్నంలో ఆఫీసునుండి నాలుగు గంటలకు వెళ్ళారు కాబట్టి తనుగూడా అందరితోపాటు బయలుదేరాడు. మిగిలిన గుమాస్తా లందరికీ సెలవుకాని రోజులలో సూర్యాస్తమయం చూచుకొనే భాగ్యం కలిగింది ఆనాడే.

మెల్లగా అందరూ కాంపౌండు దాటింతరువాత క్రొత్త హెడ్ గుమాస్తాగారి సెలవు పుచ్చుకొని తమతమ యిండ్లకు బయలుదేరారు. బ్రహ్మానందశర్మగారికి సదుపాయములన్నీ వున్నవో లేవో కనుక్కొనవలసిన బాధ్యత తనయందున్నట్లు భావించసాగాడు గోపాలరావు త్వరపడి తనగదికి వెళ్ళవలసిన పనిగూడా ఏమీలేదు. అందేత "మరి మీరిపుడు ఎక్కడ ఉంటున్నారు. యిల్లు దొరికిందా?" అడిగాడు గోపాలరావు.

"అప్పుడేనా! నేను ఈరోజే ఉదయం ఆరు గంటల బండికి దిగాను. హోటల్‌లో రూము తీసికొని స్నానం అదీ చేసి ఆఫీసుకు వచ్చాను. యింకమీదట యిల్లు వెతకటం ప్రారంభించాలి"

"అయితే నా రూముకు దగ్గర్లోనే ఒక మంచి యిల్లు వున్నదండి! లైటు, కుళాయి అన్నీ వున్నయ్. కాని ముప్పైఎనిమిది రూపాయలు చెప్తున్నారు.

"హాసీయవోయ్! ముప్ఫైఎనిమిది గాకపోతే నలభై రూపాయలు తీసికోనివ్వు! యిల్లు వసతిగా వుంటే చాలు. యిల్లు గనుక వసతిగా లేకపోతే గయ్యాళి పెళ్లాంతోపడే బాధ పడాలి. అయితే యిప్పుడే వెళ్ళి స్థిరపరుచుకొందాం. శుభస్యశీఘ్రం.

* *

గుంటూరు వచ్చిన వారంరోజులలోపలనే గోపాలరావు సహాయంతో బ్రహ్మానందంగారు యిల్లు కుదుర్చుకోవటము, భార్య పార్వతమ్మగారిని, ముగ్గురు పిల్లలను (కృష్ణారావు, గోవిందరావు, సుబ్బారావు) తీసుకురావటం, కాపురపుబండి గాడిలో పడటం అన్నీ జరిగినయ్.

ఆరోజు ఆదివారం. బ్రహ్మానందశర్మగారి పుణ్యమా అని ఆదివారానికి మిగిలిన ఆరురోజులకు భేదం ఏర్పడింది. గోపాలరావు, ఆఫీసులోని మరిద్దరు గుమాస్తాలు కలసి బ్రహ్మానందశర్మగారింటికి వచ్చారు. ఈ వారంరోజులలోనే శర్మగారు మిగిలిన గుమాస్తాలలో ఒకడైనాడు. మిగిలినవాళ్ళు కూడా మొదటి రెండు మూడు రోజులు ఈయన హెడ్ గుమాస్తాకదా ఆయనతోటి మనకెందుకులే, దూరంగానేవుంటే మంచిదనుకొని తప్పుకు తిరిగారు. కాని 3, 4 రోజులలో ఆయన కలుపుకోలు తనాన్నిబట్టి వాళ్ళుగూడా చనువుగా మెలగటం మొదలుపెట్టారు.

గోపాలరావు వాళ్ళు వచ్చేటప్పటికి బ్రహ్మానందంగారు వాకిట్లో పంచలో పడకకుర్చీలో కూర్చుని పేపరు చదువుకుంటున్నారు.

"నమస్కారమండీ" అంటూ ఆవచ్చిన ముగ్గురూ వాకిలి మెట్లెక్కుతున్నారు.

"రండి! రండి! ఏం దారితప్పిరాలేదుగదా! ఒరేయ్ కృష్ణా! ఆ కుర్చీలు యిక్కడవేసి వెళ్ళరా!" కేకవేశారు బ్రహ్మానందశర్మగారు.

నారసింహ లేహ్యాం

బంగారుతో చేరినది. మేహము, ...క్కాలిక నిస్సత్తువ వగైరా హరించి ...లము రక్తవృద్ధికల్గించును 20 తు॥ కబ్బీ రు 3-8-0 పోస్టేజి రు 1-1-లు

పి. సి. ఏ. అండ్ కంపెనీ ఆయుర్వేద సమాజం.
పెరిదేపి (PO) నెల్లూరుజిల్లా.

తరచుగా మూత్రవిసర్జన

తరచుగా మూత్రము వెలువడుట మిక్కిలి ప్రమాదకరమైన చిహ్నము. శరీరాన్ని గుల్ల చేయడమే కాకుండా ఈవ్యాధి, తనబంధంలో చిక్కినవారిని ఆరోజు కారోజు మృత్యువుకు ఆసన్నునిచేయును. ప్రథమదశలో శారీరక మానసిక శ్రమలకు యిచ్చగించకుండుట, నడుములో నొప్పి, చూపుమాంద్యము, తొడల్లో తిమ్మిరి, నరముల బలహీనతతో యీ వ్యాధి బొడచూపును. పై లక్షణములతో కూడిన వ్యాధికి వెంటనే తగిన చికిత్స చేయించకున్నచో, అధికదాహం, ఆకలి, గొంతు నోరు ఎండుకుపోవుట, దురదలు, కాళ్ళలో పగుళ్ళు, తూకం తగ్గడం, శరీరమంతా పోట్లు, కీళ్ళ నొప్పులు, కంటిపొరలు, క్షయ, గడ్డలు, రాచ పుండ్లు, ఇట్టి భయంకర బాధాకరమైన వ్యాధులు ఎన్నో సంభవింపవచ్చును.

"వీనస్ ఛారమ్" మాత్రలు వాడి అనేక వేల మంది తమబాధలనుండినివారణపొంది మృత్యు కరాళమునుండి రక్షింపబడిరి. "వీనస్ ఛారమ్" శాస్త్రీయ పద్ధతులమీద ప్రాచీన యూనాని వైద్యవిధానం ప్రకారం అమూల్య ఓషధుల శాకపదార్థముల,స్వాభావిక క్షారముల సారముతో తయారైనవి. "అమిత దాహముతగ్గి... పలుమారు మూత్రవిసర్జనచేయు అవసరము 3 రోజులలోనే లేక 8 మీకు చాలాభాగము నివారణయగును. కొద్ది రోజులలోనే మీకు భగానికిపైగా స్వస్థత చేకూరినట్లనిపించును. "వీనస్ ఛారమ్"కొద్దివ్యయముతో సుఖముగా, తేలికగా సేవించవచ్చును. దీనికి ప్రత్యేక పథ్యము లేదు. నిరాహారముతో నుండే అవసరంలేదు. రోగులు పుష్టికరమైన ఆహారము తినేందుకై ఇదివరకటికంటే ఎక్కువ రకాల ఆహారపదార్థములు తీసికొనవచ్చును. వివరములుగల ఇంగ్లీషుకరపత్రములు అడిగిన వారికి ఉచితముగా పంపబడును. 50 బిళ్ళల ఖరీదు రు. 6-75 న. పై. మాత్రమే. పోస్టేజి నిమిత్తం రు. 1-6 న. పై. అదనం. (ఒకే సారి రెండు, అంతకుపైగా సీసాలను తీసి కొన్నచో పోస్టేజి ఉచితం.)

Venus Laboratories (A P. W)

P O Box No 587, Calcutta

బ్రహ్మానందశర్మ

కృష్ణారావు కుర్చీలు పంచలో వేస్తుండగా "వీడేనండీ. మాపెద్దవాడు కృష్ణారావు. ఫర్స్టుఫారం ప్యాసయినాడు. యీ ఏడు యెక్కడేదైనా మంచి స్కూలు చూసి చేర్పించాలి"

నలుగురూ కలసి పదకుండు గంటలవరకూ లోకాభిరామాయణపారాయణం సాగించారు. మధ్యలో ఒక పర్యాయం నలుగురికి యింట్లో నుండి బ్రహ్మానందశర్మగారు కాఫీ తెప్పించారు. వచ్చిన ముగ్గురూ యిండ్లకు తిరిగివెళ్ళే ప్రయత్నంలో లేచి "వెళ్ళొస్తామండీ" అన్నారు.

"పదకొండుగంటలు దాటిందిగదా! లక్షణంగా భోంచేసి, కొంచెముసేపు విశ్రాంతి తీసికొని చల్లపడిన తరువాత వెళ్ళవచ్చుగా! ఉండండి! యిప్పుడే వస్తాను" అంటూ యింటిలోపలికి వెళ్ళబోయినారు.

"అరెరె! యిప్పుడు భోజనాలు ప్రమేయం పెట్టకండి! యింట్లో ఆడవాళ్ళు భోజనం చెయ్యకుండా కూర్చుంటారు."

"ఆ విషయం నాకు తెలియదు బాబూ. (నవ్వుతూ) మిమ్మల్ని భోజనాలకు ఉంచకపోతే మా ఆవిడ చీపురుకట్టతీసికొని పూజచేస్తుంది. మీరు వెళ్ళాలంటే ఆవిడ పర్మిషను తీసికొనవలసిందే!" యింటి లోపలివైపు తిరిగి "ఏమేవ్" అని కేక వేశారు. కృష్ణారావు వచ్చి "ఏమిటి నాన్న! ఏం కావాలి" అని అడిగాడు.

"ఒరే కృష్ణా! మీ అమ్మను ఒకసారి పిలు"

పార్వతమ్మగారు రావటాన్ని చూచి "ఏమేవ్! ఆయన వెంకటేశ్వరరావుగారు. ఈయన ముకుందరావుగారు సరే గోపాలరావు తెలిసినవాడేగదా! మేమందరం పి. డబ్ల్యు. డి. కుటుంబానికి చెందినవాళ్ళమే!" అని పరిచయంచేశారు.

"నమస్కారమండీ" అంటూ వెంకటేశ్వర్లు, ముకుందం చేతులెత్తి పార్వతమ్మగారికి నమస్కరించారు.

"ఏం! బాబూ! మేం వచ్చి పదిరోజులైంది గదా! యిప్పటివరకూ ఒక్కసారైనా రాలేదేం" వెంకటేశ్వర్లనుచూసి "నాయనా, పెండ్లయిందా నీకు"

"అయిందండీ"

"నీకు బాబు" ముకుందరావును చూసి అడిగారు పార్వతమ్మ.

"నాకూ అయిందండీ"

"అబ్బాయిలూ! యిప్పుడే చెప్తున్నాను. తర్వాత అనుకొంటే లాభంలేదు. మీరు అమ్మాయిలను పిల్లలతోసహా వచ్చే ఆదివారంలోపల తీసికొచ్చి భోంచేసివెళ్తేసరేసరి. లేకపోతే ఏం జరుగుతుందో చూచుకోండి. ఈ పార్వతమ్మసంగతి తెలియదు కాబోలు. అంతంతమాత్రంతో వదలిపెట్టదు" అందరూ ఆమె కలుపుగోలుమాటలకు నవ్వుకున్నారు

మొత్తంమీద ఎలాగైతేనేం ముకుందం, వెంకటేశ్వర్లు ఆరోజు భోజనం చేయకనే వెళ్ళుటకు పార్వతమ్మగారివద్ద పర్మిషను పొందగలిగారు. ముకుందం, వెంకటేశ్వర్లతో గోపాలరావుకూడా బయలుదేరాడు.

"నువ్వెక్కడికి గోపాలం" గట్టిగా మందలించే స్వరంతో అన్నది పార్వతమ్మ.

"యింటికండీ"

"నీకొరకు అక్కడ ఎవ్వరు కాచుకుని ఉండరు గాని భోంచేసివెళ్ళు. వాళ్ళంటే, వాళ్ళకొరకు ఎదురు చూస్తుండే వాళ్ళున్నారు. లేకపోతే వాళ్ళను మాత్రం కదలనిస్తానా."

"ఎందుకండీ! హోటలు దగ్గరేగా! మరెప్పుడైనా భోంచేస్తాలెండి"

"అదేం కుదరదు (వెంకటేశ్వర్లు, ముకుందాన్ని చూసి) అబ్బాయిలూ మీరైనా చెప్పగూడదూ హోటళ్ళలో ఆ చప్పిడి కూడు తిని అర్థాకలితో వుండి ఆరోగ్యం చెడగొట్టుకోకపోతే లక్షణంగా మా పిల్లలతోటిపాటే మేంతినే పచ్చడి మెతుకులే తినకూడదూ!"

"కొంపతీసి మకాం యిక్కడికే మార్చుమనేరు !"

"మారుస్తే ఏం! మాకు ఏ యిబ్బంది లేదు. మాతోనే వుందువుగాని. నువ్వు భయపడవలసిన పనిలేదు. మాకు ఆడపిల్లలు ఎవరూ లేరులే! కట్నంలేకుండా పెళ్ళిచెయ్యవచ్చుగదా అని మంచి చేసుకుంటున్నామని అనుకొంటావేమో! ఉన్న ముగ్గురూ మగపిల్లలే" అంటూ పార్వతమ్మ 'ఆర్డరును' బ్రహ్మానందశర్మగారు అప్రూవ్‌చేసి కన్‌ఫరమ్ చేశారు.

"ఒరే! గోపాలం! వారు అంతగా చెప్తున్నప్పుడు పోయి భోంచెయ్యరా! మేం యిద్దరం వున్నాంగా. వెళ్తాం" అని ముకుందం చెప్పి వెంకటేశ్వర్లు తనూ కలసి తమ యిండ్లకు బయలుదేరారు.

గోపాలరావు నెలరోజులకుపైగా వారింట్లోనే భోజనంచేస్తున్నాడు. ఆరోజు జీతం వచ్చింది. తను బ్రహ్మానందంగారింట్లోనే వారి వూరిలో ఉన్నంతకాలం తినకతప్పదు. ఎంతో మర్యాదగా, ఆప్యాయంగా పార్వతమ్మగారు భోజనం పెట్టున్నది. ఒకపూట ఒక ముద్ద తక్కువతింటే ఊరుకోదు. ఇప్పుడు తన ఆరోగ్యంకూడా మునుపటికంటే చాలా బాగున్నదికూడాను. తను డబ్బుగాగాని, వస్తురూపేణగాని వారికి ముట్టచెప్పకపోతే మర్యాదగా ఉండదు. ముప్ఫైఅయిదు రూపాయలే యిస్తే యిదేం పూటకూళ్ళయిల్లా అని అనుకొంటారేమో! నిజంగా నలభై రూపాయలు యిచ్చినా దండుగలేదు అని అనుకొని ఆ రాత్రి భోంచేసిన తర్వాత పార్వతమ్మగారు వద్దని చెప్తున్నా వినకుండా నాలుగు పదిరూపాయల నోట్లు బల్లపీదపెట్టి వచ్చాడు.

* * *

ఒకరోజు మధ్యాహ్నం కంట్రాక్టరు వెంకటరత్నం అరవైవేల రూపాయల క్రొత్త కంట్రాక్టు తనకు యిప్పించే ఏర్పాటు చేయమని బ్రహ్మానందంగారిని కోరాడు.

"చూడండి వెంకటరత్నంగారు! నిజం చెప్తున్నాను. నేను మిమ్ముల్నుగురించిన పాత రికార్డంతా చదివాను. మీరే ఈ కంట్రాక్టుకు అర్హులనే నిశ్చయానికి వచ్చాను. అందుచేతనే నా శక్తివంచన లేకుండా యిది మీకే వచ్చేటట్లు ప్రయత్నించిచూస్తానని చెప్పాను. తరువాత భగవంతుని

యు. మీ అదృష్టం" చెప్పారు బ్రహ్మానందం గారు.

"మీరు నాకీ సహాయంచేస్తే మీ మేలు జన్మలో మర్చిపోలేను" అని చెప్పి, ఆఫీసు హాలంతా ఒకసారి చూశాడు వెంకటరత్నం. లంచ్ టైము కావటం వలన గుమాస్తాలందరూ సమావేశంలో వున్నారు. ఎవరూ చూడటములేదన్న విషయం గ్రహించి, కంట్రాక్టరు వెంకటరత్నం అంతకుముందే లెక్క పెట్టిఉంచిన పది పదిరూపాయలనోట్ల బొత్తిని జేబులోనుంచితీసి బ్రహ్మానందంగారికి యిస్తూ, 'ప్రస్తుతం యిది అట్టేపెట్టండి. మరల రెండు మూడు రోజులలో మీ యింటికివచ్చి కన్పించుతాను"

బ్రహ్మానందంగారిలో ఎటువంటి చలనము కలుగలేదు. తీసికొనేప్రయత్నంలో ఏ మాత్రము లేడు

"వెంకటరత్నంగారూ! మీరు నావిషయంలో పొరపాటుపడ్డారు. నేను మీకు నా చేతనయినంత సహాయ్యం చేస్తానన్నది మీ వద్దనుండి ప్రతిఫలం ఆశించిగాదు. మీరు నాకు ఈవిధంగా డబ్బివ్వ టానికి ప్రయత్నించటం మీ తప్పని నేను చెప్పను. బహుశా మీ అనుభవంలో డబ్బివ్వనిదే మీ పనులు ఎవరూ చేసిఉండకపోవచ్చు. క్షమించు మీడబ్బు మీవద్దనే దాచండి" అని మామూలు ధోరణి లోనే చెప్పుకుపోయినాడు. వెంకటరత్నం ముఖంలో ఆశ్చర్యము, పనిచేయకుండా పోతాడేమోనన్న ఆందోళన స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నయ్.

ఇంతలో గుమాస్తాలు ఒక్కరొక్కరేవచ్చి తమ సీట్లవద్దకు వెళ్తున్నారు. బ్రహ్మానందం గారు తన గొంతుస్థాయి ఏ మాత్రం తగ్గించ కుండానే చిరునవ్వుతో "వెంకటరత్నంగారూ! యిప్పుడు మీరు చేసిన పనికి శిక్ష అనుభవించక తప్పదు" అన్నాడు.

వెంకటరత్నం ముఖంలో కత్తివేటు వేసినా నెత్తురుచుక్క రానట్లున్నది. గుమ్మడికాయల దొంగ భుజములు తడుముకున్నట్లు కొంపదీసి లంచం యివ్వబోతున్నానని పోలీసు రిపోర్టు యివ్వ డుగదా! కంట్రాక్టువస్తే వస్తుంది. పోతే పోతుంది. కోర్టుచుట్టూ ప్లీడర్లకాళ్ళు పట్టుకొని తిరుగ కుండా వుంటేచాలు అనుకొంటూ ఏమిటి అన్నట్లు బ్రహ్మానందంగారివైపు చూశాడు.

"మీరు యీరోజు రాత్రి భోజనానికి ఎన్ని పనులున్నా మా యింటికి వచ్చితీరాలి. తప్పు చేసిన దానికి శిక్ష అనుభవించాలిగా మరి!" ఈ మాటలు వినేసరికి వెంకటరత్నానికి పెద్ద బరువు తలమీద నుండి దింపినట్లయింది. గుమాస్తాలకు మాత్రం బ్రహ్మానందంగారు యిలాంటి పనులు చేయటం వాళ్ళకు బాగా తెలిసిన విషయమే! వారి దృష్టిలో ఆయనయందు గౌరవం ఇంకొక డిగ్రీ పెరిగింది గాని తరగలేదు.

"మీ రిచ్చిన శిక్ష ఆనందంతో అనుభవిస్తాను. అయితే రాత్రి 7—30 గంటలకు మీయింటికి వస్తానండి" అని బ్రహ్మానందంగారివద్ద సెలవు తీసుకొని వెళ్ళాడు కంట్రాక్టరు వెంకటరత్నం.

* * *

వెంకటరత్నం, బ్రహ్మానందశర్మగారు భోజనా లకు కూర్చున్నారు. విస్తళ్ళలో కూరలు, పచ్చళ్ళు, వేసి అన్నం వడ్డించుతూ "అన్నయ్యగారు ముఖ మాటపడి అర్థాకలిగా భోంచేస్తే ఆ పాపం నాకు చుట్టుకుంటుంది. ఆడదానికి అనవసరంగా ఆపత్తు తెచ్చినందుకు మీకూ పాపం వస్తుంది. కాబట్టి కావలసినవి అడిగి వేయించుకు తినండి" ఎంతో కలుపుగోలు తనంగానూ, ఎన్నాళ్ళనుండో స్నేహి తులుగాను మాట్లాడుతున్నది పార్వతమ్మ మజ్జిగ అన్నం తినటానికి వచ్చేలోపల వెంకటరత్నం కుటుంబ విషయములన్నీ అడిగి తెలిసికొన్నది పార్వతమ్మ మజ్జిగపోసివచ్చి గోడకు ఆనుకుని నిలబడి "అన్న య్యగారూ! మీరు ధాన్యం ఎవరికైనా అమ్మవలసిం దేగా! అందరికీ యిచ్చిన ధరకే మాకూ యివ్వండి. ఒకేపర్యాయం ధాన్యం కొనుక్కొంటే ఫర్వాలేదు గాని, రోజూ రోజూ డబ్బిచ్చి బియ్యం కొనాలంటే చాలా కష్టంగా వుంటుంది. చేతిలో డబ్బు వున్న వేళా ఉంటుంది. లేనివేళా ఉంటుంది. అప్పుడు యిబ్బందేగా మరి" అని పార్వతమ్మ మనస్సులో ఉన్నది బయటపెట్టింది.

"డబ్బుసంగతి తర్వాత చూసుకోవచ్చును లేమ్మా. యింతకూ మీకెన్ని బస్తాలు కావలసి వస్తయ్"

"ఎన్నో ఎందుకు అన్నయ్యా! మాకు పది బస్తాలుంటే యీ ఏడాది దిగులు లేకుండా గడు స్తుంది. ఇంతకూ ధర ఎలా వున్నది"

"ధరలసంగతి తర్వాత ఆలోచిద్దాం అని చెప్పాను గదమ్మా. రేపు సాయంకాలానికి యింటికి వెళ్తాను. ఎల్లుండి సాయంకాలానికి మా పాలేరు చేత పదిబస్తాల ధాన్యం బండిమీద వేయించి పంపుతాను"

"అన్నయ్యగారూ! మీరు డబ్బు తీసికోనంటే మాత్రం మాకు ఒక్క వడ్లగింజగూడా అక్కర్లేదు. మా తిప్పలు మేం పడతాం."

బ్రహ్మానందంగారు, యీ విషయం హోం డిపార్టుమెంటుకు సంబంధించింది గాబట్టి హోం మినిస్ట్రీకి వదలి మౌనం వహించారు.

వెంకటరత్నం మాటిచ్చినప్రకారం మూడో నాటికి పదిబస్తాల ధాన్యం పాలేరుచేత పంపిం చాడు బ్రహ్మానందంగారితో తనకు పని వున్నదిగా మరి. బస్తా ముప్ఫై రూపాయల చొప్పున పది బస్తాలు మూడు వందల రూపాయలు అవుతయ్. తను ఎలాగూ రెండు వందలఏభై రూపాయలు యివ్వదలచుకున్నాడాయెను. కాకపోతే యింకొక ఏభై రూపాయలు ఎక్కువ యివ్వవలసి వచ్చింది. పోనీలే ఈ ఏభై రూపాయలకు ముఖమాటమనేది ఉండకుండా పోదుగదా! అని వెంకటరత్నం వ్యాపార రీతిలో ఊహించి తృప్తిపడ్డాడు.

మరో పదిరోజులలోగానే వెంకటరత్నానికి ఆ కంట్రాక్టు వచ్చేటట్లు చేశారు బ్రహ్మానందం గారు. ఎప్పటిలాగునే ఆప్యాయతతో మాట్లాడు తున్నారు. కాని ధాన్యపుడబ్బు విషయం బ్రహ్మా నందంగారు హెచ్చరించనూలేదు. ఈయన అడ గనూలేదు.

గోపాలరావును మొట్టమొదటలో ఏదో సందే హం వచ్చిందని పిల్లలు తమ సందేహాలను గోపాల రావుకు రెఫర్ చేశారు. రానురాను గోపాలరావు బ్రహ్మానందంగారి పిల్లలకు పాఠములు చెప్పటం రోజూ కార్యక్రమాలలో ఒకటైంది. గోపాలరావు గాని, మరెవ్వరైనా చూచినవాళ్ళుగాని అలా పాఠం

మీరు అదృష్టవంతులుసార్ ! యివ్వాళ కాఫీలో చీమలుపడ్డాయ్!...నిన్న బొద్దింక లే పడివుంటే!...!

చిత్రం: ఎగ్గోని శ్యామసుందర్ (గుత్తి)

చెప్పటం ప్రైవేటుచెప్పుతున్నట్టుగా భావించలేక పోతున్నారుగాని, బ్రహ్మానందంగారి పిల్లలకు మాత్రం ప్రైవేటుమాష్టరు అవసరంలేకుండా పోయింది.

బ్రహ్మానందంగారు గుంటూరు వచ్చిన కొద్ది రోజులలోనే శనివారంనాటి రాత్రులందు పది గంటలవరకు ఆంజనేయస్వామి భజనలు తన యింటి వద్దనే ప్రారంభించారు. ఆనాడు తన ఖర్చుమీదనే వడపప్పు పానకం చేయించి దేవునికి నైవేద్యము పెట్టేవాడు. వచ్చినవారు అప్పట స్తంభమునకు కట్టిన "ఉండీ"లో తలకొక కానీయో, అర్ధ ణాయో వేసేవారు. ఎంత తక్కువ వచ్చినా కనీసము అయిదారు రూపాయలు అయినా ప్రోగయ్యేవి.

ఆయన దైవభక్తి, మంచితనము ఆఫీసులోనే గాక, తనుంటున్న వీధిలోనూ, క్రమేణ ఆ పేట అంతా ప్రాకింది. ఎవరిని అడిగినా బ్రహ్మానందం గారుగానీ, పార్వతమ్మగారుగానీ ఎంత మంచివారమ్మా అంటూ కనీసం అయిదు నిముషాలన్నా పొగిడేవారు.

ఇంతలో శ్రీరామనవమిరోజు దగ్గరకు వస్తున్నది. ఇంకా పదిహేను రోజులుండగానే తన యింటిముందు పెద్ద పందిరివేసి శ్రీరామనవమి అర్భాటంగా చేయాలని నిశ్చయించుకొన్నానని ఒకరోజురాత్రి భోజనాలవద్ద గోపాలరావుతో చెప్పారు బ్రహ్మానందంగారు. గోపాలరావు ఈవిషయం మరునాడు మిగతా గుమాస్తాలతో చెప్పాడు. వారంతా బ్రహ్మానందంగారు పూనుకొనినపని జయప్రదంగా చేయుటంకొరకు, బ్రహ్మానందం గారుంటున్న పేటలో చందాలు వసూలుచేసి ఆ రోజున బీదలకు అన్నదానంగూడా చేయా లనుకొన్నారు. ఈ విషయం బ్రహ్మానందంగారితో ముందుగానే చెప్తే వద్దంటారేమోనని వారికి తెలియనీయకుండగనే ఒక ఆదివారంనాడు యిద్ద రిద్దరు చొప్పున పేటలోవున్న వీధులన్నీ తిరిగి వచ్చారు. సాయంకాలమయ్యేసరికి అందరూ తెచ్చి నవి ప్రోగు జేయగా పాతిక బస్తాల బియ్యమూ, నాలుగు వందల రూపాయల రొఖ్కమూ తేలింది.

బ్రహ్మానందశర్మ

వీటన్నింటిని తీసికొచ్చి బ్రహ్మానందంగారికి యిచ్చి బోగా వారికి కోపమువచ్చి.

"గోపాలరావు! యిదంతా నీ ప్రోద్బలమను కొంటాను. ఇవన్నీ లేకపోతే మనం శ్రీరామనవమి చేసికోలేమా! లేకపోతే దేవుడు ఊరుకోడా!" అన్నాడు. గోపాలరావు చిన్నబుచ్చుకొన్న ముఖంచూసి "నేనంటున్నానని బాధపడకు. నీవు యింకా కుర్ర వాడివి! లోకంసంగతి నీకు తెలియదు. ఒక్క విషయం మాత్రం జ్ఞాపకముంచుకో. పదిమంది సొమ్ము కలిపివాడేటప్పుడు మనం ఎంత సదుద్దే శ్యంతో మంచిగా, న్యాయంగా, ఖర్చుపెట్టినా ఎవరో ఒకరు తప్పుమాట అంటూరు. అది లోక సహజం. కాబట్టి మనం మనకు వీలైన దానితోనే చేయాలిగాని యితరులవద్దనుండి ఆశించగూడదు. తీసికోరాదు" అని గ్రుక్క త్రిప్పకుండ చెప్పారు. గోపాలరావు ఏమీ మాట్లాడలేకపోయినాడు. ఇది గమనించి ముకుందరావు కలుగజేసికొని "యిందులో గోపాలరావు తప్పేమీలేదండి. మేమందరం కలసి మాట్లాడుకునే ఈ పని చేశాం. అయినా మీలో ఎవరు తప్పులు పడ్తారండి" అన్నాడు.

"అలా అనకు ముకుందరావు. నాకు మంచిది, అవసరం అని తోచింది నేను చేశాననుకో. అది నీకు అనవసరం అని తోస్తే నేను ప్రజలసొమ్ము పాడు చేస్తున్నానని అనుకోవచ్చుగా నువ్వు. అందుకనే ఈ గొడవలన్నీ పెట్టుకోగూడదంటాను."

"మీరు చెప్పినమాట నిజమేననుకోండి. అయినా ఈ దేవునికార్యంలో మీయందు ఎవ్వరూ తప్పు పట్టించుకోరు" అని హామీ యిచ్చాడు ముకుందరావు. మిగిలినవారుగూడా ముకుందం చెప్పినదానిని సమర్థిస్తూ ఎలాగైతేనేం బ్రహ్మా నందంగారిచేత ఆ బియ్యము, పైకము తీసికునేం దుకు ఒప్పించారు.

శ్రీరామనవమిరోజు వచ్చింది. భగవంతుని పెళ్ళికి అందరూ పెద్దలే. గుమాస్తాలందరూ మనిషికొకపని చక్కపెడ్తున్నారు. పార్వతమ్మ విషయం చెప్పనే అక్కరలేదు. ఒక్క నిముషంపాటుగూడా ఆమె నోరుగాని, కాళ్ళుగాని ఊరికెనే ఉండడంలేదు. తన యింట్లో పెళ్ళికంటె ఎక్కువ జాగ్రత్తతో పనులన్నీ చూసుకొంటోంది. ఆరోజు పెళ్ళిపీటల మీద బ్రహ్మానందంగారు, పార్వతమ్మగారు కూర్చు న్నారు. ఆ పేటలోనివారంతా బ్రహ్మానందం గారింట్లో పెళ్ళిలాగునే అందరు చదివింపులప్పుడు తలా ఒక రూపాయి, రెండు రూపాయలు చదివిం చటం మొదలుపెట్టారు. అందులో కొంతమంది ఒక చీరె, రవికగుడ్డగానీ, లేకపోతే బ్రహ్మానందం గారికి ధోవతులుగాని తీసుకుని వచ్చారు. పెళ్ళి పీటలమీదనుంచి లేచి కొంచెం విశ్రాంతిగా వున్న ప్పుడు వచ్చినవారిలో ముఖ్యులనుకొన్నవారంద రికీ నాలుగురోజుల క్రితం వచ్చిన మద్రాసులో ఆడి టర్గా వుంటున్న, తన బావమరది మోహన రావును అందరికీ పరిచయంచేస్తూ, యింక మీదట మోహనరావు గుంటూరులోనే ఆడిటర్గా ప్రాక్టీస్ చేయబోతున్నాడని పరిచయంచేశాడు.

ఆరోజు శ్రీరామనవమి కార్యక్రమమంతా ముగి సేసరికి రాత్రి రెండుగంటలు దాటింది. వచ్చిన వాళ్ళందరూ వెళ్ళిపోయినారు. పార్వతమ్మగారు చది వింపులసమయంలో వచ్చిన గుడ్డలు పెట్టెలో జాగ్రత్త పరుస్తూ, ఎన్ని వచ్చినవో లెక్కపెట్టింది. మొత్తముమీద 16 చీరెలు, 22 రవికగుడ్డలు, 14 ధోవతులు, 7 ఉత్తరీయములు, 394 రూపా యల రొఖ్కం వచ్చింది. ఈ ఏడాదికి తనకుగాని, తన భర్తకుగాని గుడ్డలు కొనవలసిన అవసరం లేదుగదా అని సంతోషపడినది.

బ్రహ్మానందంగారు గుంటూరు వచ్చిన రెండు మూడు నెలలలోనే పరిచయస్తులందరికీ నిజంగా ఏ ఆస్తిపాస్తులు లేకపోయినా, కాస్తో కూస్తో ఆస్తి పరుడుగా కన్పించాడు. లేకపోతే వచ్చే నూటడెభ్భై రూపాయల జీతంలో ఎటువంటి ఒడుదుడుకులు లేకుండా నిత్యకళ్యాణం పచ్చతోరణంగా సంసారం నడుపగలుగుతాడా? ★

అందమైన కామెడీ

(18-వ పేజీ తరువాయి)

"ఏమోనండి. అంతా అగమ్యగోచరంగావుంది. పోని ఏ మద్రాసో తీసుకువెళ్ళమంటారా ?" చాలా అమాయకంగానూ, ఆదుర్దాతోనూ ప్రశ్నించాడు కృష్ణారావుగారు.

"మీకు ముందరే చెప్పాను కదండి. మీరేమీ కంగారు పడనక్కర్లేదు. అంతాసరిగానే అవుతుంది లెండి......"

"అయితే మూర్తిని ఇక్కడే వదిలెయ్యమం టారా?

మీకు అనవసరమయిన శ్రమ అవుతుందేమో? పోనీ వాళ్ళ అమ్మను ఈ ఊరు రప్పించ మంటారా?

"మరేం పరవాలేదులెండి—అనవసరంగా ఆవిడని కంగారు పెట్టకండి. నౌకర్లు వాళ్ళు వుండనే వున్నారు.....భోజనం వాట్లనీగురించి కూడా మీ రాప్టే బాధ పడకండి....అన్నీ నేను ఏర్పాటు చేయి స్తాను అతని బట్టలూ ఇంకేమైనా కావలసినవి వుంటే పంపించండి......"

మూర్తిని అక్కడే వదిలేసి శాస్త్రి—కృష్ణా రావుగారు తిరిగి ఇంటికి వచ్చేస్తున్నారు.

"మీరు రోజూ ఓసారివచ్చి నన్ను కలసుకోండి.. రెండు మూడు రోజులవరకూ అతనిని మాత్రం అసలు కలసుకోవద్దు" అని హెచ్చరించాడు డాక్టరు.

ఇంటికి వచ్చేస్తుంటే మూర్తి అలా అవుతా డని కలలో కూడా అనుకోలేదని ఎంతో బాధ వెలి బుచ్చారు.

రోజూ కృష్ణారావుగారూ, శాస్త్రీ వెళ్ళి డాక్టరు గారిని కలసుకుని మూర్తి యోగక్షేమాలు తెలుసు కుంటూ వుండేవారు. మూడు, నాలుగు రోజులు గడచిపోయాయి.

ఆరోజు డాక్టర్ శేఖర్ "మీరు మూర్తిని ఇవేళ కలుసుకోవచ్చులెండి అయితే అతన్ని అట్టే మాట్లాడించకండి"

శాస్త్రి, కృష్ణారావుగారూ మూర్తి గదిలోకి వెళ్ళారు.

మూర్తి వాళ్ళని చూడగానే లేచి కూర్చో బోయాడు. "పడుకోరా మూర్తి—అనవసరంగా లేవకు" వారించారు శాస్త్రి ఆయనా కూడాను.

మూర్తి మళ్ళీ పక్కమీద పడుకున్నాడు.

"ఎలావుందిరామూర్తీ ?"

"బాగానేవుంది నాన్నా. ఇక మన రూమ్కి వెళ్ళి పోదామా?"

"లేదు ఇంకొక్కవారం రోజులు ఇక్కడేవుంటే మంచిది, మీ ఆఫీసుకి కావాలంటే మెడికల్ సర్టిఫి కేట్ పంపుదాం" అన్నాడు డాక్టర్ శేఖర్.

మూర్తిని విశ్రాంతి తీసుకోమని వాళ్ళు ఆ గదిలోనుంచి బయటకు వచ్చేశారు.

"మీ వాడికి జబ్బేమీ లేదండీ. తాత్కాలికంగా కొంచెం మతి చలించింది. ఇప్పుడు మళ్ళీ మామూ లుగానే వున్నాడు.....మరో విషయం అతనికి ఇష్టం